

きょうぎ は ん ど ぶ っ く
競技かるたハンドブック

คู่มือการเล่นเคียวจิคารุตะ

.....การละเล่นต่อกลอนญี่ปุ่นโบราณ

แต่งโดย สมาคมคารุตะจังหวัดไซตามะ
ร่วมกับ สมาคมคารุตะแห่งประเทศไทย(เขตคันโต)
แปลโดย ชมรมคารุตะกรุงเทพ

หนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “แผนงานผลักดันโครงการเผยแพร่
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น” โดยหน่วยงานวัฒนธรรมแห่งรัฐบาลญี่ปุ่น
(Agency for Cultural Affairs of Japanese Government) และ ได้รับการแปลและแก้ไข
เป็นภาษาไทยด้วยทุนอุดหนุนการวิจัยจากองค์การส่งเสริมวิชาการแห่งประเทศ
ญี่ปุ่น (Japan Society for the Promotion of Science)

คู่มือการเล่นเคียวจิคารุตะ

.....การละเล่นต่อกลอนญี่ปุ่นโบราณ

きょうぎ は ん ど ぶ っ く
競技かるたハンドブック

คำนำ

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือแนะนำการละเล่นต่อกลอนญี่ปุ่นโบราณ (คารุตะ) ขั้นต้น เหมาะสำหรับคนไทยที่เพิ่งเริ่มรู้จักกับคารุตะ หรือเพิ่งจะเริ่มเล่น โดยได้แนะนำให้รู้จักวิธีเล่นเบื้องต้นอย่างละเอียด และเข้าใจง่าย หวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจไม่น้อย

きょうぎかるた

คารุตะสำหรับการแข่งขัน (เคียวจิคารุตะ) คืออะไร ?

คารุตะคือการละเล่นที่ใช้การ์ดชนิดหนึ่งของญี่ปุ่นที่มีมาตั้งแต่โบราณ และมีความหลากหลายในรูปแบบและวิธีการเล่น แต่คารุตะสำหรับการแข่งขันหรือเคียวจิคารุตะนี้ จะใช้คารุตะที่เรียกว่า “โอจูระ-เฮียะคุนินอิซุ” แปลตามตัวอักษรว่า “ร้อยคนคนละหนึ่งบทจากโอจูระ (สถานที่แห่งหนึ่งในเกียวโต)” ซึ่งมีทั้งหมด 100 ใบ (บัตรกลอนสำหรับอ่านและบัตรกลอนสำหรับหยิบอย่างละหนึ่งร้อย) แต่ละใบมีบทกลอนที่มีชื่อเสียงโด่งดังเขียนไว้ ทำให้คนสมัยปัจจุบันก็สามารถเรียนรู้บทกลอนโบราณได้อย่างสนุกสนานและง่ายดาย

เคียวจิคารุตะเป็นเกมส์ที่แข่งตัวต่อตัว การตัดสินแพ้ชนะดูที่จำนวนบัตรกลอน หากฝ่ายใดหยิบบัตรกลอนได้หมดก่อน จะเป็นฝ่ายชนะ เป็นการแข่งบนเสื่อทาทามิที่ใช้ความเร็วเพียงเสี้ยววินาทีในการเอาชนะ จนเป็นเกมส์ที่ได้เรียกขานกันว่า “การต่อสู้แบบไร้อาวุธบนเสื่อทาทามิ” ซึ่งทุกเพศทุกวัยสามารถสนุกกับการละเล่นนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนประถมหรือผู้สูงอายุก็สามารถร่วมแข่งขันและร่วมฝึกซ้อมการละเล่นชนิดนี้ด้วยกันได้

1. วิธีการเล่นคารุตะ

1.1 เรียงและจำตำแหน่งบัตรกลอน

(1) นำกองบัตรกลอนคว่ำไว้ตรงกลาง ผู้เล่นทั้งสองหันหน้าเข้าหากัน แล้วก้มหัวลงพร้อมกับกล่าวคำทักทายต่อกันว่า “โยโรชิยู โอเนโกชิมัส” (ขอความกรุณาด้วย)

(2) ล้างบัตรกลอนทั้งหนึ่งร้อยใบให้ดี จากนั้นต่างฝ่ายต่างหยิบบัตรกลอนออกมาคนละ 25 ใบ

25 ใบที่ได้หยิบ = บัตรของตนเอง ส่วนที่เหลือ 50 ใบ จะเก็บในกล่อง

(3) นำบัตรกลอนที่หยิบได้มาเรียงโดยหันด้านตัวอักษรเข้าหาตนเอง จะเรียงบัตรกลอนอย่างไรก็ได้ โดยให้มีสามแถวประกอบไปด้วยแถวบน แถวกลาง และแถวล่าง

(4) จำตำแหน่งของบัตรกลอนที่วางอยู่ตรงหน้า เวลาสำหรับจำตำแหน่งของบัตรกลอนคือสิบห้า นาที (เมื่อมีการประกาศว่าเหลืออีกสองนาที ผู้เล่นสามารถซ่อมตบบัตรกลอนได้)

(5) เมื่อมีสัญญาณเริ่มแข่งขัน ให้ทั้งสองฝ่ายแสดงความเคารพต่อกันอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นให้แสดงความเคารพต่อผู้อ่านกลอนด้วย

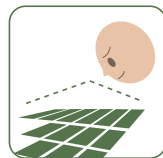
ขณะที่แสดงความเคารพต่อผู้อ่านกลอนให้หันไปทางผู้อ่านกลอนทั้งคู่

**ใกล้จะถึงเวลา
แข่งขันจริง ๆ แล้ว !**

... สำคัญ ...

จำตำแหน่งของบัตรกลอนให้ติดตะ

おぼえます = จำ

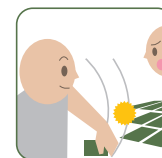
เวลาที่ส่งบัตรกลอนให้ฝ่ายตรงข้าม
ให้หันบัตรกลอนเข้าหาฝ่ายตรงข้าม

(3) หากหยิบบัตรกลอนที่อยู่ในฝั่งตนเองได้ก่อน ให้คงบัตรกลอนที่เหลือไว้เช่นนั้น แต่หากสามารถหยิบบัตรกลอนของฝั่งตรงข้ามได้ จะได้โอกาสส่งบัตรกลอนหนึ่งใบไปใดก็ได้ให้แก่ฝ่ายตรงข้าม

เมื่อได้รับบัตรกลอนที่ถูกส่งมาแล้ว
ให้นำไปเรียงไว้ที่ใดก็ได้ในฝั่งของตนเอง

(4) ผู้อ่านกลอนจะอ่านกลอนต่อไปหลังจากที่ผู้เล่นเรียงบัตรกลอนที่ถูกปิดกระเด็นออกไป หรือหลังจากที่การรับ-ส่งบัตรกลอนเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว (หากยังไม่เรียบร้อย ผู้เล่นต้องยกมือขึ้นสูง เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็น เป็นการส่งสัญญาณว่ายังเรียงบัตรกลอนไม่เสร็จ)

はい!
(เร็วจัง!)

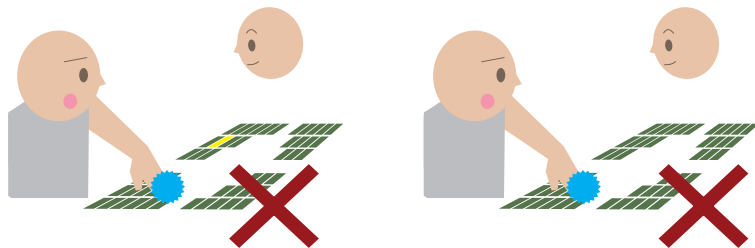
ไม่จำเป็นต้องเตะบัตรกลอนโดยตรง หากสามารถปิดบัตรกลอนออกจากเส้นเบตแดนได้

1.3 การฟาล์ว

หากมือของผู้เล่นไปแตะต้องบัตร์กลอนที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับที่บัตร์กลอนนั้นถูกอ่าน จะถือว่าฟาล์ว (โอะเท็ตซึกิ) เมื่อฟาว์ลแล้วผู้ที่ฟาล์วจะถูกฝ่ายตรงข้ามส่งบัตร์กลอนให้หนึ่งใบ แต่หากผู้เล่นเปลี่ยนมือเล่นในขณะที่แข่งขันจะไม่ถือว่าฟาล์ว แต่จะถือว่าการหยิบครั้งนั้นไม่มีผลใด ๆ ต่อการแข่งขัน ให้ฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้หยิบบัตร์กลอนได้ไป

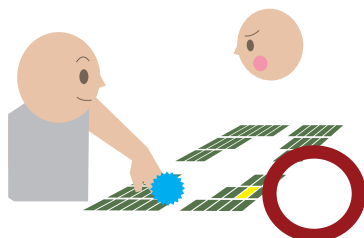
ตัวอย่างกรณีที่เกิดการฟาล์ว

สัญลักษณ์ X แทนการฟาล์ว และสัญลักษณ์ O แทนการไม่ฟาล์ว

(1) กรณีที่แตะบัตร์กลอนในฝั่งที่ไม่มีกลอนที่ถูกอ่าน

(2) กรณีที่มีกลอนหลอก

(3) กรณีที่แตะบัตร์กลอนในฝั่งเดียวกับกลอนที่ถูกอ่าน

■ ตำแหน่งของบัตร์กลอนที่ถูกอ่าน
● บริเวณที่แตะ

เกี่ยวกับทำนั่งเล่นคารุตะ

สายตามองบริเวณนี้

การจัดทำนั่งให้เหมาะสมจะทำให้ผู้เล่นสามารถเคลื่อนไหวไปแตะบัตร์กลอนได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าบัตร์กลอนนั้นจะวางอยู่ตำแหน่งใด จึงควรฝึกหัดให้ถูกต้องตั้งแต่ทำนั่ง

อย่างไรก็ตามทำนั่งที่อธิบายในหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงวิธีนั่งพื้นฐานวิธีหนึ่งเท่านั้น ผู้เล่นบางคนอาจนั่งแล้วเอานิ้วเท้าออกไปข้างหน้าแบบในภาพก็ได้ อีกทั้งเนื่องจากขนาดของร่างกายของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงควรปรับใช้ให้เหมาะสม ควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพูดคุยสอบถามกับบุคคลรอบข้างเพื่อให้ได้ทำนั่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง

วิธีการหยิบบัตรกลอนต่าง ๆ

วิธีการหยิบบัตรกลอนนั้น นอกจากจะ 1) ปิดบัตรกลอน และ 2) ใช้มือแปะบัตรกลอนไว้ แล้วยังมีวิธีป้องกันบัตรกลอน และวิธีเขียนบัตรกลอน

อย่างไรก็ตามวิธีหยิบบัตรกลอนที่พื้นฐานที่สุดคือการปิดบัตรกลอนออกไปนอกเส้นเขตแดน เนื่องจากเป็นวิธีที่สามารถเคลื่อนที่เข้าไปปิดบัตรกลอนได้เร็วที่สุด

วิธีป้องกันบัตรกลอน (かこいて)

ใช้สำหรับกลอนที่มีคิมาริจิ (สูตรจำบัตรกลอน-หน้า 18) ตอนข้างยาว

วิธีเขียนบัตรกลอน (つきて)

เหมาะสำหรับบัตรกลอนที่อยู่แถวบนสุด

หลักสำคัญของการหยิบบัตรกลอนคือ ต้องใช้มือแตะบนบัตรกลอนโดยตรง หรือปิดบัตรกลอนนั้นออกไปจากเส้นเขตแดน การแข่งขันให้ได้

おさえ (วิธีแปะบัตรกลอน)

いちまいふだ

กลอนที่ขึ้นต้นพยางค์แรกไม่ซ้ำกับกลอนบทใดเลย

むすめ承さほせ

むらさめの つゆもまだひぬ
まきのはに

ゆ ほ き
ふ る り
く あ た
れ き ち
の の

บัตรนี้เริ่มต้นด้วย คำว่า
む = ฟู --> ฟู
ลักษณะเด่นของบัตรกลอน
คือ ๑๑ อยู่ด้านล่าง
จึงให้จินตนาการเป็นหนู หรือ
จุกของหนูก็ได้

めぐりあひて みしやそれとも
わかぬまに

つ に く
き し も
か よ か
な は く
の の

め แปลว่าตา
สมมุติว่ามี ๑
อีกคำ ก็จะเป็นตา
เล่นแผน

さびしさに やどをたちいでて
ながむれば

ゆ な い
ふ し つ
く あ こ
れ き も
の お

いつこそ สังเกตว่ามีเป็นคำ
แบบแหลมๆ ดูปลายตัวอักษรมัน
แหลมเอาไปแทงกันเพื่อนแล้วมัน
さ ใจ = สะใจ

せをはやみ いはにせかる
たきがはの

と ち わ
そ に れ
お あ て
も は も
ふ ず

บัตรนี้ ๕ อยู่บนสุดตรงกลาง
ซึ่งเด่นมาก อ่านว่า เอะ (e)
เสียงเดียวกับ せ (se)

すみのえの きしによるなみ
よるさへや

よ ひ ゆ
く ち め
ら ひ の
む と か
め よ

ช = su --> สู้!
สมมุติว่า มาแยกรักฟ้าเพื่อน
ก็จะบอกเพื่อนว่า สู้!
แล้วหันมาบอกกองเชียร์ว่า
อยู่ข้างนี้...อย่า! (ゆめのかよ)

ふくからに あきのくさきの
しをるれば

と せ む
い を へ
ふ あ や
ら ら ま
む し か

ふ = fu = full = อิ่ม
む = mu = หนู
へ = he = เหน็ด
เรากินหนูและกินเหน็ด เราถึงจะอิ่ม (full)

ほととぎす なきつるかたを
ながむれば

の け た
こ の た
れ つ あり
る き あり
そ あり

ให้เป็นทำนอง คือ たたほ

よみふだ
(บัตรกลอนสำหรับอ่าน)

にまいふだ

คิมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 2 ใบ

うつしもゆ

もろともに あはれとおもへ
やまざくら

と か は
も に な
な し よ
し る り
ひ ほ

も = มีอยู่แล้ว
ろ = ให้จำ าร แทน
る ๒ ตัวเส้นนี้ออก

もしきや ふるきのきばの
しのぶにも

な あ な
り る ほ
け む あ
り か ま
し り

มี 4 3 ตัว = 3 3 3 = มี ๓

ゆらのとを わたるふなびと
かちをたえ

み ら ゆ
ち ぬ く
か こ へ
な ひ も
の し

ง่าย ๆ สบาย ๆ
ゆ = มีอยู่แล้ว
ら = มีอยู่แล้ว

ゆふされば かどたのいなば
おとづれて

せ や あ
そ に しの
ふ あ き
く ま
か ち

ゆ = ให้จำ าร แทน
(เพราะ ยุ กับ ยุะ มีคนคล้ายกัน)
ふ = มีอยู่แล้ว
แต่ตัวนี้ออกเสียงว่า ราว
ゆふ อ่านว่า "ยู"

さんまいふだ

คิมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 3 ใบ

いちひき

ひとはいさ ころもしらず
ふるさと

ほ し は
ひ の な
け か そ
る に む
に にか

มีตัวนี้ มีตัว ๒ อยู่บนสุดด้านซ้าย
ลักษณะเด่นคือ ๒ ๒ ตัวติดกัน

ひとをし ひともうらめし あ
ぢきなく

お ゆ よ
も ぶ を
ふ にも お
み も
は の ふ

ひ = เสียงคล้ายๆ ๒
と = เสียงเป็นตัว T (โทะ)
และตัวอักษร ๒ ลักษณะคล้าย
กับ T
๒ = ให้จำ ๒ แทน (มือนำเหมือนกัน)

ひさかたの ひかりのどけき
はるのひに

ち な し
る く つ
ら は こ
む な ころ
の ころ

しつこ = shi su ko
= She ชื่อ ไค
ひさ = hi sa
= He ชื่อ ฮิ
--> She ชื่อ ไค He ชื่อ ฮิ

きみがためはるののいにて
わかなつむ

ふ て わ
りに か
つ ゆ ころ
つ き ころ
は ころ

きは ย่อมาจาก
"きみがためは"

บุต kimigatame

きみがためをしからざりし
いのちさへ

け な な
る と か
か お く
な も も
ひ ち

๒ (๒๒) = มีอยู่ตรงกลาง

きりぎりす なくやしもよの
さむしるに

か し ころ
も き ころ
ね ひ も
む と か
り ち

き = มีอยู่แล้ว
り = มีอยู่แล้ว

ติมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 4 ใบ

はやよか

よをこめて とりのそらねは
はかるとも

ゆ か よ
る の に
さ せ あ
し き ふ
は さ

よ = มีอยู่แล้ว
を = ให้จำ **の** แทน
(สากเสียงยาวด้วยกัน
ก็จะเป็น **よ**ะ)

よもすがら ものおもふころは
あけやらで

かり さ ね
り へ や
け つ の
り ね ひ
な ま

よ = ไทจิ や แทน
も = ไทจิ ま แทน
ຍະ-ມະ --> โย-โมะ

よのなかは つねにもがもな
なぎさこぐ

Yo-No-Na-Ka-Wa
A-Ma-No

เสียง "อ" เหมือนกัน

คล้ายกันมาก

よのなかよ みちこそなけれ
おもひいる

Yo-No-Na-Ka-Yo
Ya-Ma-No
"ย" เหมือนกัน
* 2 โยนี้ทั้งจำพร้อมกันเป็นชุด

かささぎの わたせるはしに
おくしもの

けにける
れはよ
しろき
そふ
をみ

か = かわ
さ = かわ
き = かわ
そ = かわ
ふ = かわ
を = かわ
み = かわ

か = かわ
さ = かわ
き = かわ
そ = かわ
ふ = かわ
を = かわ
み = かわ

かくとだに えやはいぶきの
さしもぐさ

ลักษณะเด่นของบัตรนี้
คือ **し** และ **せ** อย่างละ 3 ตัว

かぜをいたみ いはうつなみの
おのれのみ

こ の く
 ろ を た
 か お け
 な も て
 ふ も

-- ตอนที่ 1 จบ **かぜ** --

มี **10** (**お**, **を**) 2 ตัว

จบ 10-10 (**かぜ** 10)

かぜそよく　ならのをがはの
ゆふぐれは

なり つ み
の そ
し り き
る し そ
し な

-- ぶつが 2 個 **かぜ** --
ひ **は** (そ) 2 び

98

ろくまいふだ

คิมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 6 ใบ

たこ

たかさごの をのへのさくら
さきにけり

ง่ายมากๆ
た = มีอยู่แล้ว
か = มีอยู่แล้ว
(ลักษณะเด่นของมินนี่
คือมี たた อยู่ตรงกลาง)

たきのおとは たえてひさしく
なりぬれど

なこそなか
れてなほき
こえけれ

たれをかも しるひとにせむ
たかさごの

ら
なく
なく
に

し
の
と
も
な

まつ
も
む
か

สังเกตตัว し อยู่ด้านบน

คล้ายกันมาก

34

たちわかれ いなばのやまの
みねにおふる

へりこむ かは いまか **まつ** **と** **し** **き**

16

สังเกตตัว **し** อยู่ด้านขวา

* 2 ไม่ได้อ่านพร้อมกันเป็นชุด

たごのうらに うちいでてみれば
しろたへの

ふ **ふ**
ねに
し
り
ゆ
つ
の
つ
き
た
は
か

たご แปลว่า ปลาหมึกยักษ์
เล่าว่า **ふ** 2 ตัวที่อยู่บนสุด
มีรูปทรงคล้ายกับปลาหมึก!
(แท้จริงแล้ว ปลาหมึกยักษ์ คือ
たこ แต่ไม่ใช่ **たご** นะคะ)

たまのをよ たえなばたえね
ながらへば

も と し
そ の
す よ ふ
る は る
る は る
る こ

だま = ตา-ม้า (ตาของม้า)

จินตนาการเป็นตาของม้า...
มันกำลังดูเราเล่นละครอยู่

ななまいふだ

คิมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 7 ใบ

おわ

おとにきく たかしのはまの
あだなみは

こ て か
そ の け
す ぬ し
れ れ や
も そ

おもひわび さてもいのちは
あるものを

な ぬ う
り は き
け な に
り み た
た へ

น้องมีเสื้อเสื้อนี้ น้องก็เลยอุทานว่า
"อึ้ย...อึ้ย" อึ้ย = u = う
อึ้ย = ki = き
หลังจากนั้น น้องต้องชักเสื้อด้วย
"โอโม่" = omo = おも

おくやまに もみぢふみわけ
なくしかの

か き こ
な そ ぞ
し あ き
き き く
は と

ถ้าเห็นบัตรที่มี き มากๆ
ให้จำไว้ว่า นีคือ おく
おく กับ おく
เสียงคล้ายกันมากๆ !
ถ้าแยกไม่ออก ให้จำว่า
おくや กับ おくら

をぐらやま みねのもみぢば
ところあらば

また ひ い
の み ま
な ゆ ひ
む き と
き た

おほえやま いくののみちの
とほければ

は み ま
し す た
た あ ふ
て ま み
の も

おほけなく うきよのたみに
おほふかな

め ま わ
の に か
そ す た
て み つ
そ そ

わかつた แปลว่า "เข้าใจแล้ว"
おほけ = โอเค = OK
--> OK! わかつた!

あふことの たえてしなくば
なかなか

さ を ひ
ら も と
ま う を
し ら も
み み

あふこ = อะ ฟุงโด
ให้จินตนาการ ว่าเป็น
เขายองโตหลายตัว
จึงเป็น ฟุงโด

* ที่จริงแล้ว あふこ จะอ่านว่า โอโตะ

* "お" 3 ตัวต่อไปนี้จะเขียน
おほえ = โอเอ
おほけ = โอเค
あふこ = โอโตะ

はちまいふだ

คิมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 8 ใบ

な

ながからむ ころもしらず
くろかみの

こ さ み
そ は た
お も だ
も の て
へ を け

ながらへば またこのごろや
しのばれむ

こ よ う
ひ そ し
し い と
き ま み
は し

ながら = na-ga-ra = นาคาร่า
= น้าต๋นเองการา
บัตรนี้มี し มาก
คล้ายๆ หยดน้ำที่น้ำต๋น

なげきつつ ひとりぬるよの
あくまは

か し い
は き いか
し も にか
る の ひ
と き

な = ให้ง้อเอง
げ = ให้ง้อเอง
き = มีอยู่ในบัตรแล้ว

なげけとて つきやはものを
おもはする

み な か
た る こ
か わ ち
な か か
な ほ

はな แปลว่าดอกไม้

なつのよは まだよひながら
あけぬるを

と こ く
る に も
ら つ の
む き い
や っ

な = ให้ง้อ にな แทน
ni --> na
つ = มีอยู่แล้ว

なにしおはば あふさかやまの
さねかづら

し れ ひ
も て と
か く に
な くる し
よ ら

な = มีอยู่แล้ว
に = มีอยู่แล้ว
し = มีอยู่แล้ว

なにはえの あしのかりねの
ひとよゆゑ

た り て み
る や こ を
へ ひ ひ つ
き ひ わ し

← คล้ายกับ わび (-> P.30)

なにはがた みじかきあしの
ふしのまも

て よ あ
よ を は
と す て
や く こ
の し

じゅうろくまいふだ

คิมาริจิฟยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 16 ใบ

あ

あまつ かせ くものかよひぢ
ふきとぢよ

と か を
と た と
め し め
む は の
し す

มิตรนี้มี ๓๒๓ อยู่แถวกลาง
ซึ่งเหมือน "ตามอง อาม่า"
จึงให้จำว่า
"อาม่ากำลังซื้อของ"
あま っ

あまのはら ふりさけみれば
かすがなる

つ ま み
き に か
か い さ
も て の
し や

あ = ให้จำ い แทน
i --> a
ま = มีอยู่แล้ว
の = มีอยู่แล้ว

あらざらむ このよのほかの
おもひでに

と ひ い
も の ま
か あ ひ
な ふ と
こ た

คุณ ๓๓๓ แต่งตัวตอนเช้า
จึงตั้งใจจะร้องว่า
ถ้า-ถ้า-ถ้า (あらざ)

あらしふく みむろのやまの
もみぢばは

な は た
り の つ
け に た
り し の
き か

สมมุติว่าอยู่ในร้านอาหาร...
あらし = อะ-ระ-ชิ = กินอะไร?
ตอบว่า
๓๓ (แปลว่าสาหร่าย)

ありあけの つれなくみえし
わかれより

の か あ
は り か
な う つ
し き き
も は

あ = มีอยู่แล้ว
り = มีอยู่แล้ว
あ = มีอยู่แล้ว

ありまやま みのささはら
かせふけば

や と い
は を て
す わ そ
る す よ
れ ひ

あはぢしま かよふぢどりの
なくこゑに

せ め い
き ぬ く
も す よ
り ま ね
の さ

あはれとも いふべきひとは
おもほえて

へ ら み
き に の
か な い
な り た
ぬ つ

5. มารยาทสำหรับผู้เข้าชมการแข่งขัน

เนื่องจากเดิยวจิคารุตะเป็นการแข่งขันที่ต้องใช้เสียงในการแข่งขัน
ประกอบกับสมาธิสูง ดังนั้นผู้เข้าชมการแข่งขันต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ
ดังนี้

(1) ห้ามบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายรูปและโทรศัพท์มือถือ

(2) ปิดเครื่องมือสื่อสารทุกชนิด

(3) ระมัดระวังสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดเสียง
รบกวนได้

6. คำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นเกี่ยวกับคารุตะ

คารุตะเป็นการละเล่นของญี่ปุ่นที่คนไทยก็สามารถเล่นได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องพูดภาษาญี่ปุ่นเป็น เพียงแค่อ่านอักษรฮิรากาณะเบื้องต้นได้เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว แต่หากผู้เล่นรู้คำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานที่เกี่ยวกับคารุตะได้ ก็จะเป็นประโยชน์กับผู้เล่นอย่างมาก เพราะจะทำให้สื่อสารกับชาวญี่ปุ่นที่เล่นคารุตะด้วยกันได้ดียิ่งขึ้น คำศัพท์ที่เกี่ยวกับการละเล่นคารุตะที่ใช้บ่อย ๆ มีดังนี้

.....คำกล่าวในระหว่างการเล่นและการแข่งขัน.....

โยโรชิชิ โอเนะโกชิมัส (よろしくおねがいます) (แปล : ขอความกรุณาด้วยครับ/ค่ะ).....คำแสดงความเคารพต่อฝ่ายตรงข้ามและต่อผู้อ่านกลอนซึ่งต้องพูดทุกครั้งก่อนเริ่มเล่น

อาริกะโตโกโซมะซิตะ (ありがとうございました) (แปล : ขอบขอบคุณครับ/ค่ะ).....คำแสดงความเคารพต่อฝ่ายตรงข้ามและต่อผู้อ่านกลอนหลังจากที่เล่นเสร็จแล้ว

ชิทซีเรชิมัส (しつれいします) (แปล : ขอตัวครับ/ค่ะ).....คำกล่าวต่อฝ่ายตรงข้ามเมื่อจำเป็นต้องลุกออกจากพื้นที่เล่นในระหว่างช่วงที่ให้จำตำแหน่งของบัตรกลอน

ชิทซีเรชิมะซิตะ (しつれいしました) (แปล : ขอโทษที่เสียมารยาทครับ/ค่ะ).....คำกล่าวต่อฝ่ายตรงข้ามหลังจากที่กลับเข้าประจำพื้นที่เล่นแล้ว

คาเอะมัส (かえます) (แปล : เปลี่ยน).....คำกล่าวต่อฝ่ายตรงข้ามเมื่อต้องการเปลี่ยนตำแหน่งบัตรกลอน

ไเฮ (はい) (แปล : ครับ/ค่ะ).....คำขานรับเมื่อรับรู้ฝ่ายตรงข้ามได้เปลี่ยนตำแหน่งของบัตรกลอนแล้ว

.....คำศัพท์ทั่วไป (คำนาม) (ต่อ).....

- ไม (まい)ลักษณะนามของบัตรกลอน (ใบ)

อิจิ (いち)หนึ่ง

นิ (に)สอง

ซัง (さん)สาม

ยง/ชิ (よん・し)สี่

โกะ (こ)ห้า

โรคุ (ろく)หก

ชิจิ/นะนะ (しち・なな)เจ็ด

อะจิ (はち)แปด

คิว (きゅう)เก้า

จู (じゅう)สิบ

จูโกะฟุน (じゅうごふん)สิบห้านาที (ระยะเวลาที่ให้ผู้เล่นจำตำแหน่งบัตรกลอน)

นิจูโกะไม (にじゅうごまい)ยี่สิบห้าใบ (จำนวนบัตรกลอนที่ผู้เล่นแต่ละคนได้ไปตอนเริ่มเล่น)

โกะจูไม (ごじゅうまい)ห้าสิบใบ (จำนวนบัตรกลอนที่ใช้ทั้งหมด)

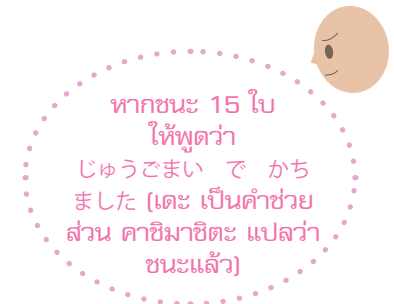
เฮยะคุ (ひゃく)หนึ่งร้อย

วะทาชิ (わたし)ฉัน

อะนาตะ (あなた)คุณ

อะราอิเตะ (あらいて)วิธีหยิบแบบหนึ่งโดยปัดบัตรกลอน

โอซาเอเตะ (おさえて)วิธีหยิบแบบหนึ่งโดยแตะบัตรกลอน

7. ดรรชนีกลอน

หนังสือเล่มนี้แสดงดรรชนีกลอนทั้ง 100 บทจากชุดกลอนโองปุระ-
เฮียะคุนิอิซุโดยจัดให้กลอนที่ขึ้นต้นวรรคบนด้วยพยางค์เดียวกันอยู่
กลุ่มเดียวกัน ตัวหนังสือสีแดงแสดงถึงคิมาริจิ (สูตรจำบัตรกลอน หรือ
พยางค์ที่สั้นที่สุดที่บอกให้ผู้เล่นทราบว่าเป็นบัตรกลอนใบใด)

* เกี่ยวกับคิมาริจิ มีคำอธิบายอย่างละเอียดอยู่หน้า 18

いちまいふだ (กลอนที่ขึ้นต้นพยางค์แรกไม่ซ้ำกับกลอนบทใดเลย)

むらさめの つゆもまだひぬ まきのはに きりたちのぼる あきのゆふぐれ
すみのえの きしによるなみ よるさへや ゆめのかよひぢ หิตめよくらむ
めぐりあひて みしやそれとも わかぬまに くもがくれにし よはのつきかな
ふくからに あきのくさきの しをるれば むべやまかせを あらしといふらむ
さびしさに やどをたちいでて ながむれば いづこもおなじ あきのゆふぐれ
ほととぎす なきつるかたを ながむれば ただありあけの つきぞのこれる
せをはやみ いはにせかる たきがはの われてもすゑに あはむとぞおもふ

ความรู้
เกี่ยวกับ
เฮียะคุนิอิซุ

(2) มุราซากิ จิตบุ

ผู้แต่งบทกลอน “め” เป็นผู้หญิงชื่อ มุราซากิ-จิตบุ
(ไม่ใช่ชื่อจริง เพราะผู้หญิงสมัยก่อนส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยชื่อจริง)
ซึ่งมีชื่อเสียงมากใน “ตำนานเก็นจิ (เก็นจิ-โมโนกาตาริ)” คือผลงาน
นวนิยายเรื่องยาวเกี่ยวกับความรักผู้ชายคนหนึ่ง เรื่องนี้ถูกเขียนมา
พันกว่าปีก่อน ซึ่งเก่ากว่า วิลเลียม เชกสเปียร์ ถึง 500 กว่าปี

さんまいふだ (คิมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 3 ใบ)

いにしへの ならのみやこの やへぎくら けふここのへに にほひぬるかな
いまこむと いひしばかりに ながつきの ありあけのつきを まちいでつかな
いまはまだ おもひたえなむ とばかりを ひとづてならで いふよしもがな
ちぎりおきし させもがつゆを いのちに であはれことしの あきもいぬめり
ちぎりきな かたみにそでを しぼりつつ すゑのまつやま なみこさじとは
ちはやぶる かみよもきかず たつたがは からくれなゐに みづくくるとは
ひさかたの ひかりのどけき はるのひに しづごころなく はなのちるらむ
ひとはいさ こころもしらず ふるさとは はなぞむかしの かににほひける
ひとをし หิตもうらめし あぢきなく よをおもふゆゑに ものおもふみは
きみがため はるののにいでて わかなつむ わがころもでに ゆきはふりつつ
きみがため をしからざりし いのちさへ ながくもがなと おもひけるかな
きりぎりす なくやしもよの さむしろに ころもかたしき หิตりかもねむ

ความรู้
เกี่ยวกับ
เฮียะคุนิอิซุ

(4) เนื้อหาของเฮียะคุนิอิซุ

เนื้อหาของเฮียะคุนิอิซุที่มากที่สุด ได้แก่ ความรัก (43 บท)
รองลงมาด้วย ฤดูใบไม้ร่วง (16) ฤดูใบไม้ผลิ (6) ฤดูหนาว (6) ฤดูร้อน (4)
การเดินทางท่องเที่ยว (1) ตามลำดับ และอื่นๆ (20) ซึ่งยังไม่มีใครรู้ชัดเจนว่า
ทำไมบทกลอนความรักถึงได้เยอะขนาดนี้

ごまいふだ (ติมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 5 ใบ)

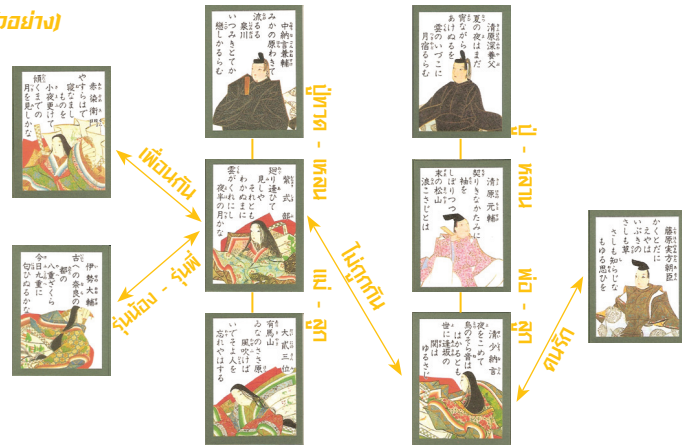
(え) (わ) (え)
みかきもり 糸じのたくひの よるはもえ **ひる**はきえつつ ものをこそおもへ
 (わ) (い) (ん)
みかのはら わきてながるる いづ**み**がは **いつ**みきとてか こひしかるらむ
 (わ) (わ)
みせばやな をじまのあまの そでだにも **ぬれ**にぞぬれし いろはかはらず
 (え)
みちのくの しのぶもぢずり たれゆ**糸**に **みだれ**そめにし われならなくに
みよしのの やまのあきかぜ さよふけて **ふる**さとさむく ころもうつなり

ความรู้เกี่ยวกับ
 เขียนคูนินอิบะบุ

(5) บรรดาชาติพี่น้องโนเอะคูนินอิบะบุ

กลอนบทแรก “あきの” เป็นของพระจักรพรรดิเท็นจิ ส่วนบทที่ 2 “はるす” แต่งโดยพระจักรพรรดินิจิโต ซึ่งเป็นลูกสาวของพระจักรพรรดิเท็นจิ บทที่ 57 “め” เป็นของมูราชิกิ-ฮิเดมัตสึที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ก็มีทั้งบุททและลูกสาว ได้แก่ บทที่ 27 “みかの” (ชื่อตามสุเกะ) และบทที่ 58 “ありま” (ชื่อโคจิ-โนะ-ฮันมิ) ตามลำดับ นอกจากนี้ คนอื่นๆ ในเอะคูนินอิบะบุก็มีตามสัมพันธ์มากมาย

(ตัวอย่าง)

นานาไมふだ (ติมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 7 ใบ)

(おお) (お) (おお)
おほえやま いくののみちの とほければ **まだ**ふみもみず あまのはしだて
 (おお) (おう)
おほけなく うきよのたみに おほふかな **わが**たつそまに すみぞめのそで
 (おお) (え) (わ)
あふことの たえてしなくば かなかに **ひと**をもみをも うらみぎらまし
 (おお) (え) (わ)
おくやまに もみぢふみわけ なくしかの **こ**糸きくときぞ あきはかなしき
 (ん)
をぐらやま みねのもみぢば ころあらば **いま**ひとたびの **み**ゆきまたなむ
 (わ)
おとにきく たかしのはまの あだนามิは **かけ**じやそでの ぬれもこそすれ
 (い) (わ) (わ)
おもひわび さてもいのちは あるものを **う**きにたへぬは なみだなりけり
 (おお) (わ) (う)
わがいほは みやこのたつみ しかぞすむ **よ**をうちやまと ひとはいふなり
 (わ) (お) (わ)
わがそでは しほひにみえぬ おきのいしの **ひと**こそしらね かはくまもなし
 (わ) (い) (い)
わすرارる みをばおもはず ちかひてし **ひと**のいのちの をしくもあるかな
 (え) (わ) (きょう)
わすれじの ゆくす糸までは かたければ **け**ふをかぎりの いのちともがな
 (い) (こう)
わたのはら こぎいでてみれば ひさかたの **く**もみにまがふ おきつしらなみ
 (わ)
わたのはら やそしまかけて こぎいでぬと **ひと**にはつげよ あまのつりぶね
 (わ) (わ) (う)
わびぬれば いまはたおなじ なのはなる **み**をつくしても あはむとぞおもふ

じゅうろくまいふだ (คิมาริจิพยางค์แรกพยางค์เดียวกันกลุ่มละ 16 ใบ)

(い)	あひ	みての	のちの	こころに	くら	ぶれば	(わ)	むか	しは	ものを	(わ)	おも	はざり	けり
あ	き	か	ぜに	た	な	びく	く	も	た	え	ま	より	も	れ
あ	き	の	た	(お)	かり	ほ	(お)	い	ほ	と	ま	を	あら	み
あ	け	ぬ	れば	(わ)	くる	も	の	と	し	り	な	が	ら	
あ	さ	ぢ	ふ	(う)	を	の	の	し	の	は	ら	し	の	ぶ
あ	さ	ぼ	ら	け	あ	り	あ	け	の	つ	き	と	み	る
あ	さ	ぼ	ら	け	う	ぢ	の	か	は	ぎ	り	た	え	だ
あ	し	び	き	の	や	ま	ど	り	の	を	の	し	だ	り
あ	ま	つ	か	ぜ	(い)	く	も	の	か	よ	ひ	ぢ	ふ	き
あ	ま	の	は	ら	ふ	り	さ	け	み	れ	ば	か	す	が
あ	ら	ざ	ら	む	(ん)	こ	の	よ	の	ほ	か	の	お	も
あ	ら	し	ふ	く	み	む	ろ	の	や	ま	の	も	み	ぢ
あ	り	あ	け	の	つ	れ	な	く	み	え	し	わ	か	れ
あ	り	ま	や	ま	(い)	お	な	の	さ	さ	は	ら	か	ぜ
あ	は	ぢ	し	ま	(わ)	か	よ	ふ	ぢ	ど	り	の	な	く
あ	は	れ	と	も	(う)	い	ふ	べ	き	ひ	と	は	お	も

競技かるたハンドブック

คู่มือการเล่นเตียวจิคารุตะ

.....การละเล่นต๋อกลอนญี่ปุ่นโบราณ

ฉบับภาษาญี่ปุ่น : เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ฉบับภาษาไทย : เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

เรียบเรียงโดยสมาคมคารุตะจังหวัดไซตามะ

(ภาษาญี่ปุ่น) ชมรมคารุตะกรุงเทพ (ภาษาไทย)